

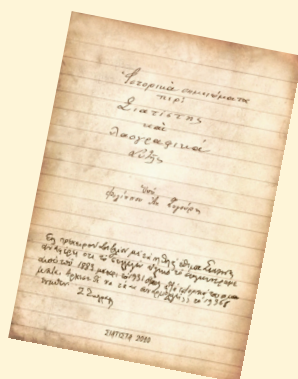
Ο Νικόλαος ή Αναγνώστης Λασπάς

Ο Νικόλαος Λασπάς, γέννημα και θρέμμα της Σιάτιστας, εκπαιδεύθηκε στα σχολεία της πατρίδος του. Η οικία του βρίσκεται στη Γεράνεια, ...αλλ' ο ίδιος <ο> Λασπάς κατείχεν ολόκληρο το τετράγωνο των κτιρίων που βρίσκονται ανάμεσα των δυο δρόμων Παπαπαύλου και Καπετανοπούλου.....

Ο Λασπάς ήταν ευφυέστατος και είχε και μόρφωση όχι τυχαίαν. Τα φυσικά του και τα επίκτητα προτερήματά του έχουν εκτιμηθεί ενωρίς από τους ιδικούς μας και από τους ξένους και τον μεταχειρίστηκαν για την επιδίωξη των σκοπιμοτήτων τους. Η Φιλική Εταιρεία ενέργησεν εγκαίρως τη μύησή του και φέρεται στον κατάλογο των Φιλικών ως εξής: «Λασπάς Νικόλαος. Σιάτιστα. Πολιτικός. Εμνήθη εις Ιωάννινα το έτος 1819 υπό Κ. Πεντεδέκα. Προσέφερε κατά την μύησιν 300 ρούβλια. < Φιλήμων Ιωάννης, **Δοκίμιον Ιστορικών περί της Ελληνικής Επαναστάσεως**, τ. Α', σελ. 399.>

Αναδείχτηκε δε διάθερμο (ένθερμο) μέλος της Φιλικής Εταιρείας και άσπονδος εχθρός του Αλή πασιά.

<«**Λασπ[ι]άς Νικόλαος** (σελ.8, αριθμ. 69). Μακεδονία. Ένας των προκρίτων της Μακεδονίας. Μέλος της Φιλικής Εταιρείας. Διατελών πλησίον των κατά του Αλή Πασσά πασσάδων, ειδοποιεί τους Έλληνας δια τα κινήματα [κινήσεις] των οθωμανών, [κατά] μίαν δε τοιαύτην [ειδοποίησιν] φωραθείς (sic) εφυλακίσθη· όθεν διέφυγεν, εγκαταλείψας την περιουσίαν του, και υπηρέτησε τον αγώνα καθ' όλον το διάστημα. Δευτέρα (τάξη)». (Γ. Χ. Χιονίδης, «**Οι εις τα Μητρώα των Αγωνιστών του 1821 αναγραφόμενοι Μακεδόνες**», ΜΑΚΕΔΟΝΙΚΑ 12, σελ. 61).

< το κείμενο που ακολουθεί είναι από το ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ του έργου του Φ.Ζυγούρη **Ιστορικά σημειώματα περί Σιατίστης και λαογραφικά αυτής** >

Πληροφορίες του Πουκεβίλ στο έργο του **Ιστορία της Ελληνικής Επανάστασης**, ήτοι η Αναγέννησις της Ελλάδος, μεταφρασθείσα υπό Ξενοφώντος Δ. Ζύγουρα, καθηγητού, Αθήνα 1890 τόμ. 2 (σελ.19-20, 26-27, 29-30, 46-47) φωτίζουν την προσωπικότητα του Λασπά, το ρόλο του στην προετοιμασία των Ελλήνων για την Επανάσταση και την ευθύνη του, αν υπήρχε, για το θάνατο του Σουλεϊμάν πασά. Τις αναφέρουμε περιληπτικά:

Όταν το 1820 ο Αλή πασάς κηρύχθηκε από την Πύλη «φερμανλής», δηλαδή έκπτωτος, αντέδρασε και, υποψιαζόμενος μυστικές συνεννοήσεις εναντίον του, εκτός των άλλων μέτρων που έλαβε, διέταξε τους φύλακες των στενών να σκοτώνουν κάθε γραμματοκομιστή, που δεν ήταν εφοδιασμένος με διαταγή υπογραμμένη από αυτόν, και τους περιηγητές που ήθελαν να μπουκ στην Ήπειρο να τους συνοδεύουν μέχρι τα Γιάννενα.

Για να αντιμετωπίσει η Πύλη αυτή την κατάσταση, έστειλε εναντίον του Αλή τον Σουλεϊμάν πασά, διοικητή της Θεσσαλίας, στον οποίο είχε απονεμίσει και τον τίτλο του Δερβεντζή, δηλ. του μεγάλου προστάτη των οδών. Σ' αυτόν ήρθε ως γραμματέας ο Νικόλαος Λασπάς, γνωστός ως Αναγνώστης, μέλος της Φιλικής Εταιρείας και δηλωμένος εχθρός του Αλή, (η οικογένειά του είχε υποστεί διωγμούς από αυτόν και αρπαγή μεγάλου μέρους της περιουσίας της και έφυγε από τη Σιάτιστα). Ο Αναγνώστης πρότεινε στο Σουλεϊμάν να μεταφράσουν το φερμάνι που είχαν από την Πύλη εναντίον του Αλή, το «φερμάν μπουγιουρδί», και να το κάνουν γνωστό στο λαό. Ο Σουλεϊμάν το αποδέχτηκε και ο Αναγνώστης μετέφρασε το κείμενο, αλλά έτσι που αυτό, από απλό φερμάνι κατά του Αλή, έγινε ουσιαστικά μια προκήρυξη στους Έλληνες να εξοπλιστούν κατά του Αλή, και να ετοιμαστούν γενικότερα για πόλεμο.

Το φερμάνι απευθυνόταν στους Χριστιανούς και έλεγε τα εξής:

«Εἰς υμᾶς πιστοὶ μου ραγιαδες προστρέχω! ἐγέρθητε, ἐξοπλίσατε τοὺς ἐπὶ πολὺ ἀκινήσαντας βραχίονας υμῶν, αἱ ἡμέραι τῆς οργῆς ἐπέστησαν, πορεύθητε κατὰ τοῦ ἀσεβοῦς γένους τῶν Ἀρναουτῶν, οἵτινες ἠνώθησαν μετὰ τῆς ἱεροσύλου μερίδος τοῦ Αλή. Ἐκδικήθητε τοὺς αἰῶνας τῶν ὕβρεων, αἵτινες διεπράχθησαν δια τοῦ ἀπανθρώπου τούτου τρόπου. Ἀνηλεῶς ὠρμήσατε κατὰ τῶν ἀτίμων, οἵτινες πάντοτε ἠτίμασαν τοὺς προγόνους, τοὺς πατέρας, τὰς γυναῖκας καὶ τὰ τέκνα υμῶν. Το ἐξυβρισθὲν ὄνομα υμῶν, ἡ ἀρπαγείσα περιουσία, τὸ βᾶρος τῶν φόρων, δι οὐ ἐπεβαρύνθητε, αἱ ἀγγαρεῖαι, εἰς ας υπεβλήθητε δίκην ἀναισθητῶν ζώων, προσκαλοῦσιν υμᾶς νὰ δρᾶξησθε τῶν ὀπλῶν. Ἀρματωλοὶ, εἰς τὰ

όπλα! χωρικοί, αρπάσατε τα δρέπανα και γεωργικά εργαλεία! Παν είδος σιδήρου οξυνθέν δια της εκδικήσεως θα καταστή φρικώδες εν ταις υμετέραις χερσίν όπλον. Τολμηραί των Αγράφων γυναίκες, ελλείψει όπλων λάβατε τας αξίνας, ας μεταχειρίζεσθε, ίνα κόπτητε τα άσφαγα· οι νεανίαί ας πλέξωσι τας σφενδόνας αυτών, και αύτη έτι η ηλακάτη <ρόκα> των παρθένων ας μεταβληθή εις φονικόν όπλον κατά του κοινού έχθρού. Τοιαύτη είναι η θέλησις του Πατισάχ και της Υψηλής Πύλης.»

Η προκήρυξη αυτή, με τη φροντίδα του Αναγνώστη, έφτασε σε όλα τα μέρη και οι ραγιάδες από την Πίνδο ως τις Θερμοπύλες «ευρέθησαν υπό τα όπλα».

Ο Αλής στράφηκε προς τους χριστιανούς και ζήτησε τη βοήθειά τους, ξαναπήρε κοντά του αρματολούς, προσπάθησε, μάταια, να συνδιαλλαγεί με την Πύλη και, επίσης, προσπάθησε να προσεταιριστεί τον Σουλειϊμάν και να διαβάσει τον Αναγνώστη, ο οποίος για λόγους ασφάλειάς του έφυγε στην Πόλη.

Αλλά και τον Σουλειϊμάν, την ώρα που με επιτυχία αντιμετώπιζε τους οπαδούς του Αλή, τον διέβαλαν άλλοι (η μερίδα του Ισμαήλ Πασοβη) στην Πύλη για κατάχρηση δημοσίου χρήματος, σφετερισμό και διαπραγματεύσεις με τον Αλή. Ο σουλτάνος τον ανακάλεσε στην Κων/λη κι εκείνος ξεκίνησε να πάει, αλλά στη Θεσσαλονίκη -με εντολή του σουλτάνου- τον στραγγάλισαν.

Στη συνέχεια στον αγώνα κατά του Αλή ήρθε από τη Βουλγαρία ο Μπαμπά πασάς. Και πάλι ο Αναγνώστης είναι παρών, δίπλα στον Μπαμπά πασά, και ο ρόλος του τώρα είναι να αποδυναμώσει τον Αλή απομακρύνοντας από κοντά του Έλληνες / Ρωμιούς οπλαρχηγούς (Καρατάσσο, Ανδρούτσο κ.α.), πράγμα που το πέτυχε. Παράλληλα στις συζητήσεις με επισκόπους, αρχιεπισκόπους, αρχιμανδρίτες και ιερείς τους πρότρεπε να ελπίζουν και να εξοπλίζουν το λαό για πόλεμο κατά των Τούρκων, που δεν αργούσε να 'ρθει, και έλεγε ότι στον Προύθο συγκεντρωνόταν στρατός. Ακόμα και για τον Μπαμπά πασά, που σκορπούσε τον τρόμο και την καταστροφή στους Έλληνες, έλεγε ότι κοντά είναι το τέλος του.

Με όλα αυτά ο Αναγνώστης, Νικόλαος Λασπάς, και στην περίπτωση αυτή, με τον τρόπο και τη δράση του υπηρετούσε τον εθνικό σκοπό, ετοίμαζε το λαό για τον ξεσηκωμό κατά των Τούρκων.

(Ζυγούρης Φίλιππος, **Ιστορικά σημειώματα περί Σιατίστης και λαογραφικά αυτής**, Σιάτιστα 2010, σελ.339).

"

"

.....!"

"

"

"

"

Η βραχύνει εγώ ο υποφαινόμενος, ότι εφ' όσον τριακόσια φιορήνια εισέλαβον ο άγιος
 δημήτριος από τον κύριο Μιχαήλ Ιω: Ζυγούρη ελεημοσύνας διά τον άγιον Δημήτριον
 εν Βιένναι. και κατά το 1807: δεκεμβρίου 17 ο έδωκεν η
 εντιμότης του / αποδεικτικόν της περιλαβής αυτού, ως υποσχετικόν άμα διά
 να τα / εξισάση εις τα εδώ με πραγματείας επωφελώς, σήμεραν έλαβον / διά
 χειρός του εντιμοτάτου κυρίου Γεωργίου Νιόπλιου αντίς των τριακοσίων /
 φιορινή...(:) : γρόσια εις .....(:) τριακόσια πενήτηκοντα σταλμένα παρά/του
 κυρίου Μιχαήλ Ιω: Ζυγούρη. διο και υποφαινομαι.

Νικόλαος λασπά γραφεύς και μάρτυς.

δηλοποιώ εγώ ο υποφαινόμενος ότι όλα τα τριακόσια φιορήνια οπου
 εσύναξεν ο εντι/μότατος κυρ μιχαήλ Ιω: Ζυγούρη ελεημοσύνας διά τον άγιον
 δημήτριον/ εις Βιένναν. και κατά το 1807: δεκεμβρίου 17 ο έδωκεν η
 εντιμότης του / αποδεικτικόν της περιλαβής αυτού, ως υποσχετικόν άμα διά
 να τα / εξισάση εις τα εδώ με πραγματείας επωφελώς, σήμεραν έλαβον/ διά
 χειρός του εντιμοτάτου κυρίου Γεωργίου Νιόπλιου αντίς των τριακοσίων /
 φιορινή...(:) : γρόσια εις .....(:) τριακόσια πενήτηκοντα σταλμένα παρά/του
 κυρίου Μιχαήλ Ιω: ζυγούρη. διο και υποφαινομαι.

1809 (...;) Ιαν:20:σιάτιστα

δόσι δημητρίου σε πίστωση του αγίου δημητρίου βεβεόνο τα άνοθεν

Νικόλαος λασπά γραφεύς και μάρτυς

(ευχαριστούμε τον κ. Δημήτριο Γ. Σιάσιο, φιλόλογο, για τη βοήθειά του στη μεταγραφή).